Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Kannanotto
9.12.2024

Pirkanmaan hyvinvointialueen kannanotto muutoksiin vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisalan tarkennuksista (HE 122/2024)

Vammaispalvelulain (675/2023) muutokset soveltamisalan tarkennuksista (HE 122/2024) ovat olleet hyvinvointialueilla lausuttavana huhti-toukokuussa 2024. Katsomme, että mikäli lainvalmistelussa tehdään edelliseen lausuntokierrokseen verrattuna muutoksia, joilla saattaa olla merkittävät vaikutukset hyvinvointialueiden taloudelle, muutoksista olisi tullut pyytää virallisen menettelyn mukaisesti lausunnot.

Koska lausuntoja ei ole pyydetty, Pirkanmaan hyvinvointialue haluaa tuoda ao. ministeriöiden ja lainvalmistelun tietoon kantansa uuden vammaispalvelulain soveltamisalan muutoksesta (HE 122/2024) aiheutuvaan kustannusriskiin. Pidämme hallituksen esityksessä tehtyjä tarkennuksia pääosin kannatettavina. Huolemme kohdistuu erityisesti lakiehdotuksen 3 § 2 momentin tulkinnanvaraisuuteen.

Uuden vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisalan tarkentamiseksi esityksessä ehdotettiin täsmennettäväksi laissa olevaa vammaisen henkilön määritelmää. Laissa tarkoitettuja palveluita järjestettäisiin vain tilanteessa, jossa muussa, ensisijaisesti sovellettavassa, lainsäädännössä tarkoitetut palvelut eivät olisi vammaisen henkilön välttämättömään avun ja tuen tarpeeseen nähden riittäviä ja sopivia. Esityksessä erityispalveluiden soveltamista koskevaa säännöstä ehdotettiin tarkennettavaksi tilanteissa, joissa ensisijaisen lainsäädännön palvelut eivät olisi henkilön palvelutarpeen kannalta sopivia ja riittäviä *eivätkä vastaisi henkilön elämänvaiheessa tavanomaiseen tarpeeseen*. Ehdotetulla soveltamisalasäännöksellä ei muutettaisi vammaispalvelulain lähtökohtaa välttämättömän avun ja tuen tarpeesta. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025.

Ikääntyneet henkilöt ovat laajin sosiaalipalvelujen asiakasryhmä. Erityisesti heidän palvelujen järjestämisen kohdalla hallituksen esityksen soveltamisalan tarkennus, ”*elämänvaiheeseen*

liittyvä tavanomainen tarve” sisältää sekä hyvinvointialueiden talouden että asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta merkittäviä riskejä. Käsitteenä henkilön *elämänvaiheessa tavanomainen tarve* on tulkinnanvarainen ja jää yksittäisen viranhaltijan arvioitavaksi. Rahoituksen näkökulmasta soveltamisalaan nyt esitetyillä rajauksillakin vammaispalvelun asiakasmäärä tulee todennäköisesti merkittävästi kasvamaan.

Perustuslakivaliokunta antoi asiassa lausuntonsa (25.10.2024, PeVL 44/2024). Sen mukaan lakiesityksen 3 § 2 momenttia tulee vielä täsmentää. Valiokunta toteaa, että tällainen täsmentäminen voidaan tehdä esimerkiksi säätämällä laissa nyt vain esityksen perusteluissa kuvatuista elämänvaiheessa tavanomaisen tarpeen arvioinnin kannalta merkityksellisistä seikoista ja viittauksin esimerkiksi vammaispalvelulain 1 §:ssä mainittuihin seikkoihin.

Pirkanmaan hyvinvointialue on samaa mieltä perustuslakivaliokunnan kanssa siitä, että lakiesityksen 3 § 2 momenttia tulee täsmentää. Täsmennykset eivät kuitenkaan saa johtaa hyvinvointialueiden kustannusten merkittävään kasvuun.

Toteamme vielä, että lain soveltamista vaikeuttaa myös vaikeavammaisuuden määritelmän poistuminen palvelujen myöntämistä määrittävänä tekijänä. Määrittelyn tulisi edelleen sisältyä lakiin.

Hallituksen esityksen (122/2024) yhtenä tavoitteena on varmistaa hyvinvointialueiden mahdollisuudet rahoittaa uudistus. Pirkanmaan hyvinvointialue toteaa, että tästä tavoitteesta tulee pitää kiinni ja hyvinvointialueiden rahoituspohja myös vammaispalvelujen osalta on turvattava.

Allekirjoittanut:

Juhani Sand
hyvinvointialuejohtajan varahenkilö

Jakelu:

Eduskunta / Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Sosiaali- ja terveysministeriö
Valtiovarainministeriö / kunta-ja alueosasto